

Εικόνες του Άλλου στην ελληνική λογοτεχνία

Αναπαραστάσεις του ευρωπαϊκού Βορρά και του ευρωπαϊκού Νότου στη
Λογοτεχνία της Κρίσης

Δέκατο Μάθημα
Lecturer: Petros Marazopoulos
petrosmarazopoulos@gmail.com

Η ελληνική οικονομική κρίση

- Οικονομική Κρίση του 2007-2008
- Η ελληνική κρίση, τα μνημόνια και το 'Grexit'
- Εικόνες του Έλληνα Άλλου στο εξωτερικό
- Δημόσιος λόγος, πολιτική και στερεότυπα
- Η ελληνική λογοτεχνική παραγωγή για την κρίση: θέματα και συγγραφείς
- Ξένα κείμενα για την Ελλάδα της κρίσης

Ευρωπαϊκές υποδιαίρεσεις: Νότος και Βορράς

- Αναπαραστάσεις του ευρωπαϊκού Νότου και του ευρωπαϊκού Βορρά στη λογοτεχνία της κρίσης
- Ο Ευρωπαϊκός Νότος και τα **'PIGS'**
- Τα αντιθετικά δίπολα **'Βορράς- Νότος'** και **'Δύση- Ανατολή'**: σύντομη ιστορική αναδρομή
- Το **'παραδοσιακό ελληνικό δίλημμα'** μεταξύ **Δύσης και Ανατολής**
- Υπάρχουν αντίστοιχες τάσεις διαχωρισμού στη σύγχρονη νεοελληνική λογοτεχνική παραγωγή;
- Οι **σύγχρονες κατηγοριοποιήσεις εντός της Ε.Ε.**

Ευρωπαϊκές υποδιαίρεσεις: Νότος και Βορράς

- Η Ελλάδα και ο ευρωπαϊκός Νότος
- Λόγοι διαχωρισμού στη λογοτεχνία της κρίσης
- Θετικές αναπαραστάσεις των λαών του ευρωπαϊκού Νότου
- Οι προσλήψεις της σχέσης Ελλάδας- Ε.Ε. στην λογοτεχνία της κρίσης
- Η Ευρώπη δύο ταχυτήτων και τα PIGS
- Το αίσθημα αλληλεγγύης προς τους λαούς του Νότου

Ευρωπαϊκές υποδιαίρεσεις: Εικονοποιήσεις της Ε.Ε.

- Αρνητικές εικονοποιήσεις της τρόικας και των οικονομικών ευρωπαϊκών θεσμών
- Η Ε.Ε. ως οργανισμός αδύναμος να επιβάλλει το δίκαιο
- Η 'προαποφασισμένη υποδούλωση' του ελληνικού χώρου
- Οι 'σύγχρονες μορφές αποικιοκρατίας'

Πέτρος Μάρκαρης: προς μια ενοποίηση των λαών του ευρωπαϊκού Νότου

- Ο Μάρκαρης ως συγγραφέας και η αριστερή του ιδεολογία
- Οι απόψεις του για το μέλλον της Ευρώπης και η ‘πολιτική’ λογοτεχνία του
- Το **δίπολο** ευρωπαϊκός ‘**Βορράς- Νότος**’ στην εργογραφία του Μάρκαρη
- Το αναγνωστικό κοινό του Μάρκαρη και οι αλληπάλληλες μεταφράσεις του έργου του
- Προσλήψεις της Τρόικας και των οικονομικών πολιτικών της Ε.Ε.
- ‘Η τριλογία της κρίσης’: υπόθεση και χαρακτηριστικά των κειμένων
- Τα νεότερα κείμενα του Μάρκαρη για την ίδια θεματική

Πέτρος Μάρκαρης: Αποσπάσματα προς συζήτηση

Τελικά, το γρίφο μου τον έλυσε ο Φάνης. "Να πάρεις ένα Σέατ 'Ιμπιζα". Γιατί; τον ρώτησα απορημένος- **"Για την αλληλεγγύη των φτωχών. Αυτή τη στιγμή οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι είναι ζορισμένοι, όπως εμείς. Είμαστε τα PIGS, τα γουρούνια**. Το ένα γουρούνι, πρέπει, λοιπόν, να βοηθάει το άλλο, και όχι να τρέχει πίσω από τους καρχαρίες. Ως τώρα προσπαθήσαμε να ζήσουμε όπως οι καρχαρίες και πνιγήκαμε, γιατί τα γουρούνια δεν ξέρουν κολύμπι".

Πέτρος Μάρκαρης, Ληξιπρόθεσμα Δάνεια, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2010 σ.14

Πέτρος Μάρκαρης: Αποσπάσματα προς συζήτηση

"Τι θα γίνει απόψε"; [...] Οι τρεις με κοιτάνε άφωνοι "Απόψε είναι ο τελικός του Μουντιάλ κύριε αστυνόμε [...]"

"Και είμαστε, **βέβαια, όλοι Ισπανοί**"

"Γιατί να είμαστε όλοι με τους Ισπανούς;"

"**Έ όχι και να πάρει το Δου- Νου- Του και το Μουντιάλ, κύριε αστυνόμε**" διαμαρτύρεται άγρια η Κούλα. "**Μας τα έχουν κόψει όλα. Όχι όμως να πάρουν και το Μουντιάλ**"

-Μπορεί να μας τα έχουν κόψει όλα, αλλά είναι και οι μόνοι που μας δίνουν τα φράγκα, τώρα που μας έχουν κλείσει όλες τις πόρτες.

"Ακου να στο εξηγήσω, για να το καταλάβεις κύριε αστυνόμε" [...] "**Είναι όπως με τους πληροφοριοδότες της αστυνομίας**" **Από τους πληροφοριοδότες παίρνεις τις πληροφορίες αλλά δεν τους συμπαθείς ποτέ. Έτσι και με το Δου-Νου-Του. Παίρνεις τα λεφτά που σου δίνει, αλλά δεν τους συμπαθείς ποτέ. Τόσο απλό**"

"Και ποιοί παίζουν στον τελικό;" [...] Πάλι με κοιτάζουν σαν εξωγήινο. "Μα η Ισπανία με την **Ολλανδία**, φυσικά" απαντάει ο Δερμιτζάκης. Άντε τώρα να μην είσαι με τους Ισπανούς, όταν χθες ο Ολλανδός επιτετραμμένος σου' χει κάτσει σαν πέτρα στο στομάχι"

Πέτρος Μάρκαρης, *Ληξιπρόθεσμα Δάνεια*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2010 σ.298

Πέτρος Μάρκαρης: Αναπαραστάσεις της Τρόικας και των ευρωπαϊκών οικονομικών θεσμών

" Η τρόικα δεν πρόκειται να φύγει, μου απαντάει κατηγορηματικά, λες και το κουβέντιασε μαζί τους.

Πως είσαι τόσο σίγουρος;

Γιατί είναι η τρίτη και φαρμακερή, κύριε Αστυνόμε.

Δηλαδή;

Κοιτάξτε, **πρώτα μας ήρθε ο Καποδίστριας**. Είπαμε, ποιος είναι αυτός ο κόμης Φούφουτος, και τον σκοτώσαμε. Μετά ήρθαν οι Βαυαροί και η Αντιβασιλεία. Είπαμε, ποιοί είναι αυτοί οι Φούφουτοι και τους διώξαμε. Τώρα, **μας ήρθαν ο Δανός, ο Βέλγος και ο Γερμανός**. Πάλε λέμε, ποιοι είναι αυτοί οι φον Φούφουτοι, μόνο που οι συγκεκριμένοι φον Φούφουτοι δε πρόκειται να φύγουν, γιατί πέσαμε στην τρίτη και φαρμακερή. Μια του κλέφτη, δυό του κλέφτη, τρεις και την κακή του μέρα, για να το πω αλλιώς. Καταλαβαίνετε;"

Πέτρος Μάρκαρης: Αναπαραστάσεις της Τρόικας και των ευρωπαϊκών οικονομικών θεσμών

Μήπως να σας στείλουμε και μια τρόικα από την Eurogroup να σας βοηθήσει; λέει ο Σίφελ και μας κοιτάζει αφ' υψηλού. "Αυτό ήταν αστείο", συμπληρώνει, το ύφος του όμως αναιρεί το αστείο.

Βλέπω τον Γκίκα να κοκκινίζει, αλλά διατηρεί την ψυχραιμία του. "Η ελληνική κοινωνία τα βγάζει πέρα με τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Ως τώρα έχουμε εξαρθρώσει δύο, όπως θα ξέρετε.

"Κοιτάξτε, από τότε που ήρθε η Τρόικα, η Ελλάδα έκανε reforms, που δεν τις είχε κάνει ποτέ" λέει σοβαρά τώρα ο Σίφελ. "Σκέφτομαι, μήπως και μια τρόικα της ευρωπαϊκής αστυνομίας θα σας βοηθούσε να δουλέψετε πιο γρήγορα"

"Η ελληνική αστυνομία συνεργάζεται με όλες τις αστυνομίες της Ευρώπης" του απαντάει ο Γκίκας.

"Και με την Κομισιόν συνεργάζεται, αλλά έδινε ψεύτικα στοιχεία"

Πέτρος Μάρκαρης, *Ληξιπρόθεσμα Δάνεια*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2010 σ.274-275

Πέτρος Μάρκαρης: η εξέλιξη του διπλόλου 'Βορράς Νότος' στην εργογραφία του για την κρίση

'Στεκόμαστε μπροστά στο ξενοδοχείο και παρακολουθούμε μια καινούργια δέσμη από χαρτάκια να απλώνεται στον ουρανό σαν περιστέρια

*'Αυτά είναι πεσέτες' διευκρινίζει ο παρουσιαστής από το πάλκο. **'Προσφορά στους Ισπανούς φίλους μας, που γιορτάζουν μαζί μας'**. Το συγκρότημα αρχίζει να παίζει ένα ισπανικό τραγούδι, ενώ στο απέναντι πεζοδρόμιο μια παρέα από νέα κορίτσια έχουν ξεφαντώσει στο ρυθμό της μουσικής, με το βλέμμα τους κολλημένο ψηλά, στη Μεγάλη Βρετανία*

'Βλέπω το γλεντάτε, κορίτσια' τους λέει η Αδριανή.

'Πάνω, στην ταράτσα της Μεγάλης Βρετανίας, είναι ένα γερμανικό συνεργείο και μας παίρνει' της εξηγεί μια εικοσάχρονη ξανθομάλλα. 'Θέλουμε να τους δείξουμε ότι τους έχουμε γραμμένους και με τη δραχμή, πάλι θα γλεντάμε' [...]

*'Αυτό δεν είναι γλέντι, είναι μίσος, θείε Λάμπρο' του λέει ο Φάνης. **'Εκατό χρόνια μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, το μίσος απλώνεται πάλι στην Ευρώπη.***

*Άλλη μια δέσμη με χαρτάκια υψώνεται στον ουρανό. 'Αυτές **είναι λιρέτες για τους Ιταλούς φίλους** μας. Για να ξέρουν ότι είμαστε δίπλα μας και τους σκεφτόμαστε'.*

Πέτρος Μάρκαρης, *Ψωμί-Παιδεία- Ελευθερία*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2012, σσ. 17-18

Πέτρος Μάρκαρης: η εξέλιξη του διπόλου 'Βορράς-Νότος' στην εργογραφία του για την κρίση

Κατεβαίνουμε όλοι στο Σύνταγμα. Εντολή αρχηγού'

-'Τι έχουμε; Συλλαλητήριο;'

-'Διεθνές. Ήρθαν δύο ομάδες κρούσης από Ιταλία και Ισπανία να διαδηλώσουν μαζί με τους δικούς μας. Πολύ φοβάμαι ότι είναι κάτι σαν γενική δοκιμή.

'Γενική δοκιμή για ποιο πράγμα;'

'Για τον πόλεμο Βορείων- Νοτίων. Η Αμερική ήρθε στην Ευρώπη με ενάμιση αιώνα καθυστέρηση'

-Εκτός κι αν ζήσουμε τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο άλλη μια φορά, εκατό χρόνια μετά.

Πέτρος Μάρκαρης, *Ψωμί-Παιδεία- Ελευθερία*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2012, σ.28

Πέτρος Μάρκαρης: η εξέλιξη του διπόλου 'Βορράς-Νότος' στην εργογραφία του για την κρίση

'Πώς και αποφασίσατε να κάνετε δύο διαδοχικές εκδηλώσεις για τη δραχμή[...];

Θέλουμε να στείλουμε ένα μήνυμα στους λαούς του Νότου. Το '13 έφυγε με ανοιχτό ορίζοντα, για πρώτη φορά έπειτα από χρόνια. Έτσι, με ανοιχτό ορίζοντα, για ένα καλύτερο αύριο, ξεκινάμε τον καινούργιο χρόνο. Και είμαστε εδώ ενωμένοι για να παλέψουμε, Έλληνες, Ιταλοί, Ισπανοί, αλλά και οι Πορτογάλοι, και οι Κύπριοι, που δεν είναι σήμερα μαζί μας'.

Η ρεπόρτερ τον αφήνει και πηγαίνει σε έναν νεαρό από το ιταλικό μπλοκ.

'Why did you come to Greece to celebrate?' τον ρωτάει. [...]

'Η Ιταλία δεν είναι σαν την Ελλάδα' μας είπε ο νεαρός, Αφροδίτη' λέει η ρεπόρτερ στην κάμερα. 'Η Ιταλία είναι η τρίτη οικονομική δύναμη στην Ευρώπη, αλλά τώρα σαν την Ελλάδα. Γι' αυτό ήρθαμε στην Ελλάδα. Για να πολεμήσουμε για την ιταλική λιρέτα, για τη δραχμή και για την ισπανική πεσέτα'

Πέτρος Μάρκαρης, Ψωμί-Παιδεία- Ελευθερία, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2012, σ.31

Κώστας Ακρίβος: μια διερεύνηση των σχέσεων Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Αλλάζει πουκάμισο το φίδι;** - Η υπόθεση του έργου
- Η συζήτηση **σχετικά με την τοποθέτηση της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό πλαίσιο**
- Ο χλευασμός και η αλληλεγγύη των Ευρωπαίων
- Η ελληνική κρίση ταυτότητας: 'Ανήκουμε τελικά στην Ε.Ε.:'

Κώστας Ακρίβος: Παράθεμα προς συζήτηση

"Ακούστε με, Χριστιανοί. Μια μάνα είχε πολλά παιδιά. Άλλα απ' αυτά ήσαντε προκομμένα, άλλα όχι και τόσο. Το στερνοπούλι της ήταν το χειρότερο απ' όλα, το πιο τζαναμπέτικο. Μια μέρα, που λέτε, αυτό το ζαγάρι σήκωσε μπαϊράκι. Δεν τ' άρεσε η ζωή στο σπίτι, σηκώθηκε κι έφυγε. Πήγε μακριά, αλήτεψε, ασώτεψε, έφαγε όλη την περιουσία του στα καπηλειά και στις γυναίκες. Δεν του 'μεινε φράγκο για φράγκο στην τσέπη. Αποφάσισε τότενες να γυρίσει πίσω. Να όμως που η μάνα του δεν τον καλοδέχτηκε. Τον έβρισε, τον χαστούκισε, του 'πε και τι δεν του 'πε. Του 'βγαλε το λάδι μέχρι να τον βάλει ξανά στο σπίτι και να σφάξει και για αυτόν ένα μοσχαράκι σιτευτό. Έρχομαι τώρα και σας ρωτάω: Ποια είναι η μάνα; Ποιο το παιδί;" Νεκρική σιγή. Για μια στιγμή είχα την εντύπωση πως κοιτάζε με νόημα προς το μέρος μου. "Η Ευρώπη και η Ελλάδα, Χριστιανοί! Αυτοί ήμασταν και έτσι μας υποδέχονται τώρα που τελειώσαμε απ' την ασωτία μας και θέλουμε να γυρίσουμε πίσω!" (108)

Κώστας Ακρίβος, *Αλλάζει πουκάμισο το φίδι*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2013, σ.108

Κώστας Ακρίβος: Παράθεμα προς συζήτηση

"Στην αίθουσα Τύπου της Κομισιόν, κάθε μεσημέρι που οι Έλληνες δημοσιογράφοι βλέπουν τον Σλοβένο συνάδελφό τους, του λένε με μια φωνή: "Το τσεκ, έφερες το τσεκ;" Χαμογελάει αυτός και απαντάει: "Ποτέ! Άλλωστε ξέρουμε ότι δεν πρόκειται να το ξεπληρώσετε!"

Ίδιος πόλεμος νεύρων και με τον Σλοβάκο συνάδελφο[...] Αυτός που είναι εκνευριστικός είναι ο Τούρκος συνάδελφος, στον οποίο έχει κολλήσει η φαινή ιδέα να μας ξεπληρώσει το χρέος η Τουρκία Και ως αντάλλαγμα να δεχτούμε να μπει στη θέση μας στη Ε.Ε. Όταν σε πάρει το ποτάμι...

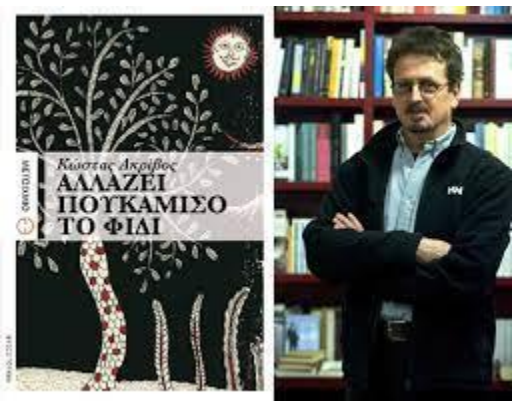
Το χειρότερο, όμως, συνέβη σε μια συνάδελφο που περίμενε σε ουρά σε μεγαλοκατάστημα των Βρυξελλών για να αγοράσει αλλαντικά. Μια καλοντυμένη κυρία, που ήταν πίσω του, τον ρώτησε με αθώο ύφος αν είναι Έλληνας. "Ναι, πώς το καταλάβατε"- "Από την προφορά σας. Έχω ζήσει στην Πάτρα". Και ξαφνικά τον κοίταξε με περιφρόνηση και αναφώνησε: "Ξέρετε ότι κοστίζετε 528 ευρώ σε κάθε Βέλγο φορολογούμενο; Πρέπει να ντρέπεστε που είστε Έλληνας".

Κώστας Ακρίβος, Αλλάζει πουκάμισο το φίδι,;

Κώστας Ακρίβος: Παράθεμα προς συζήτηση

"Το Σάββατο κατέβηκα στη λαϊκή της Καλλιδρομίου [...] Κάρφωσα τα μάτια μου και χάζευα τον κόσμο. Τους κοίταζα με **βλέμμα συμπάθειας**: αυτός εδώ θα έχει το παιδί του άνεργο... εκείνου θα του 'χουν πετσοκόψει τη σύναξη... [...] αυτό το ζευγαράκι θα το έχουν απολύσει απ' τη δουλειά...[...] Όμως αμέσως μετά το έβλεπα αλλιώς, **το μάτι μου γινόταν καχύποπτο**: αυτός θα έχει κάνει τα πάντα για να βολέψει το παιδί του...εκείνου εκεί η σύνταξη θα είναι πλασματική...το ζευγαράκι έχει το μυαλό του στην κομπίνα... ο ηλικιωμένος ίσως έχει χιλιάδες ευρώ στην Τράπεζα ή μπορεί να τα έβγαλε στην Ελβετία....Ποιοι, στα κομμάτια, ήμασταν; Άξιζε να σωθούμε ή όχι;"

Κώστας Ακρίβος, *Αλλάζει πουκάμισο το φίδι*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2013, σ.217

Πέτρος Μαραζόπουλος
petrosmarazopoulos@gmail.com
Φεβρουάριος 2024